

Aan het Ministerie van Defensie
Directie Materieel, Vastgoed Leefomgeving en Duurzaamheid
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Zeist, 8 februari 2024

Betreft: Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake NRD Plan-MER Nationaal
Programma Ruimte voor Defensie

Geachte Minister,

Bij publicatie in de diverse media is voor de periode van 18 december 2023 t/ 12 februari 2024 de: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Programma Ruimte voor Defensie' voor het indienen van zienswijzen ter inzage gelegd. Gaarne maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de gelegenheid gebruik om een zienswijze op de betreffende notitie in dienen. Eerst zal een meer algemene reactie worden gegeven, waarna nog op enige meer specifieke aspecten zal worden ingegaan. Afgesloten zal worden met een conclusie.

1. Algemeen

Zowel in de kennisgeving als in de: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Nationaal Programma Ruimte van Defensie (hierna: NRD Plan-MER NPRD)' wordt dan aangegeven dat er gezien de internationale situatie er meer ruimte nodig is voor defensie, waarbij dan in de: 'NRD Plan-MER NPRD' per onderdeel zowel een beeld wordt gegeven van de mogelijke locatie, de ruimtevraag per locatie, evenals als ook de mogelijke alternatieven, dat inclusief ook met diverse kaarten en ook in de bijlagen diverse toelichtende 'factsheets per behoefte met een bovenregionale afweging' en ook een: 'Overzicht van de behoeften per locatie'. In die zin wordt o.i. in ieder geval een duidelijk beeld gegeven wat per onderdeel de extra ruimtebehoefte is, evenals van mogelijke alternatieven.

Verder wordt dan aangegeven dat de betreffende extra ruimtevraag uiteindelijk, dat na afweging en waarbij dan tevens m.b.t. de keuze van de: 'Voorkeursvariant' aan de op te stellen: 'Plan-MER NPRD' een belangrijke betekenis wordt toegekend, in de nieuwe: 'Nota Ruimte' moet landen. Binnen het kader van die: 'Nota Ruimte' zal dan een afweging te worden gemaakt t.o.v. diverse andere functies waar dan een bepaalde ruimtevraag naar is en (ook) daarbij dient dan tevens rekening te worden gehouden met de waarden die daarbij mogelijk in geding zijn.

En alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich kan voorstellen dat gezien de huidige internationale situatie, dat ook gezien (o.a.) de oorlogen in Oekraïne en ook in Israël/Palestina, dit in nationale en met name ook internationale zin (wederom) tot een herbezinning op de activiteiten/het programma van Defensie kan leiden, zoals m.b.t. de NAVO, blijft het voor haar wel de vraag of we bij elke golfbeweging van (internationale) veiligheids crisissen zouden moeten meebewegen, althans als het om defensie gaat. In die zin zou o.i. juist alles op vrede en dus brede welvaart voor iedereen op aarde moeten worden gericht, dat uiteraard met respect voor de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt, ook al is dat niet altijd eenvoudig.

Bezien we vanuit dat vredesperspectief de ontwikkelingen binnen Defensie dan heeft er dus eerst na het aflopen van de Koude oorlog een algehele herbezinning plaatsgevonden,

waarbij Nederland zich met name heeft gericht op de (snelle) inzet bij vredesmissies. In de praktijk betekende dat dat een aantal onderdelen zijn opgeheven, hetzij er bepaalde onderdelen op bepaalde locaties zijn geconcentreerd. Verschillende locaties zijn daarbij vrij gekomen, zoals o.a. de Vliegbasis Soesterberg en waaraan dan thans (voornamelijk) een natuurfunctie is toegekend.

Thans zien we dan weer een beweging waarbij men kennelijk, dat ook teneinde te voldoen aan internationale uitdagingen/verplichtingen, defensie weer 'up to date' wil brengen, voor zover daar thans eerder geen sprake van was.

Natuurlijk vrijheid (en dus ook veiligheid) is ontzettend belangrijk, maar o.i. is het daarbij wel altijd van belang het lange termijn perspectief, namelijk vrede voor iedereen op aarde, niet uit het oog te verliezen, dat overigens niet alleen voor de mens zelf, maar ook voor de leefbaarheid van de aarde als geheel, dus inclusief de er voorkomende natuur.

Dat gezegd hebbend, wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel allereerst haar complimenten geven voor de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' geven en dan in bijzonder voor het duidelijk in beeld brengen van het doel van het: 'NPRD', namelijk het 'up to date' brengen van de Defensie, dat ook gezien internationale uitdagingen/verplichtingen, evenals hoe men op basis van een: 'Plan-MER NPRD' dan tot een zorgvuldige keuzen wil komen van de ruimtevraag die daarmee dan gepaard gaat. Wel zou het goed zijn als in algemene zin de behoefte per onderdeel toch beter zou worden onderbouwd, dat ook in ruimtelijke zin, want er wordt dan wel een overzicht gegeven van de behoeften per onderdeel, maar onduidelijk blijft o.i. waar die behoeften dan specifiek vandaan komen.

Wel zijn bij de: 'NRD Plan-MER NPDR' door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin en daarna ook bij wijze van aanpak, evenals diverse locaties diverse opmerkingen te maken.

Zo is het allereerst toch in algemene zin de vraag als we naar de beoogde: 'Plan-MER NPRD' kijken hoe deze zich dan verhoudt tot de Plan-mer zoals deze eveneens in het kader van de: 'Nota Ruimte' wordt opgesteld. Natuurlijk voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat uit de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' heeft begrepen wordt bij de betreffende: 'Plan-MER NPRD' aangesloten bij systematiek zoals deze in het kader van de: 'Plan-MER Nota Ruimte' wordt gevolgd (zie in deze dus ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', pag. 6), maar eerlijk gezegd wordt o.i. uit de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' toch niet geheel duidelijk h oe daarbij dan wordt aangesloten. Meer in het bijzonder wordt bij de: 'Plan-MER Nota Ruimte' immers de systematiek van het zogenaamde: 'Rad van de Leefomgeving' toegepast, dat dan mede vanuit het perspectief van een 'Brede Welvaart', en alhoewel in de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' dan wel aandacht wordt gegeven aan met name het begrip 'Brede Welvaart' (zie in deze de "NRD Plan-MER NPRD", pag. 10 en 52). blijft een nadere uitwerking daarvan, zoals op basis van de beoordelingsystematiek van het: 'Rad van de Leefomgeving', toch achterwege.

Juist teneinde uiteindelijk op nationaal niveau tot een zorgvuldige integrale beoordeling van diverse functies te kunnen komen, dat inclusief alle andere opgaven, zoals die m.b.t. de woningbouw, de energietransitie, etc., moet o.i. een dergelijke meer integrale benadering en ook goede afstemming met de: 'Plan-MER Nota Ruimte' dus wel degelijk van groot belang worden geacht (vergelijk dus ook het principe van een: '*Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL)*'). Juist op dat nationale niveau, zoals overigens ook in de zienswijze vanuit de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de: 'NRD Plan-MER Nota Ruimte' kenbaar

gemaakt dienen dan met name keuzen te worden gemaakt over de toekomst van Nederland. Daarbij is dan met name door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verwezen naar het viertal toekomstscenario's zoals deze door het PLB in haar rapport: 'Ruimtelijk verkenning 2023 - Vier scenario's voor de inrichting van Nederland in 2050' aan de orde stelt en waarbij de Stichting dan (logischerwijs) voor het toekomstscenario: 'Groen Land', voorheen: 'Natuurinclusief Nederland', heeft gepleit. Weliswaar houdt het Ministerie van BZK dan voorsnog vast het viertal scenario's dat door haar aan de: 'Plan-MER Nota Ruimte' ten grondslag zal worden gelegd (zie in deze dus ook het: 'Reactiedocument zienswijzen NRD Plan-MER Nota Ruimte'), maar uiteraard is daar het laatste nog niet over gezegd. In ieder geval zou het o.i. goed als ook in het kader van voorliggende: 'Plan-MER NPRD' rekening wordt gehouden met diverse scenario's uit de: 'Plan-MER Nota Ruimte', evenals ook die vanuit het PBL, dat laatste ook m.b.t. een duurzame toekomst van Nederland.

Meer in het bijzonder zou het o.a. ook goed zijn als er dus tevens m.b.t. de aangegeven defensieopgaven van diverse scenario's wordt uitgegaan, daarbij dus ook rekening houdend, ook al gebeurt dat dan wel in zekere zin, met diverse oefenmogelijkheden op schaal Europa als geheel.

Wel dus goed dat er behalve naar een bepaalde ruimtevraag per onderdeel en de daarbij dan in beeld gebrachte locaties/gebieden meteen ook naar mogelijke 'alternatieven' wordt gekeken. Ook daarbij is het o.i. dan wel van belang dat uiteindelijk ook naar de 'cumulatieve effecten' wordt gekeken. Dus van meerdere activiteiten en hun ruimtebeslag tegelijkertijd en wat dat dan verder voor de andere functies en ook daarbij aan de orde zijnde ruimtevragen betekent. In de: 'NRD Plan-MER NPRD' wordt dan gelukkig wel aandacht gevraagd voor 'cumulatieve effecten' (zie in deze dus ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', Hoofdstuk 5.2.5: 'Integrale beoordeling voorkeursalternatief', maar waar het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. om gaat is dat daarbij dan niet alleen naar de cumulatieve effecten van de diverse ruimtebehoeften, etc., van Defensie worden gekeken, maar daarmee meteen ook rekening wordt gehouden met de effecten op andere belangen dan die van Defensie en wat die dan weer voor effecten met zich mee brengen. Dus feitelijk naar alle effecten

Zo zal het duidelijk zijn dat het ruimtebeslag dat met diverse ruimtevragen van Defensie gepaard gaat en dan in het bijzonder ook die m.b.t. de luchtruim ook weer gevolgen kan hebben voor de burgerluchtvaart. Zo wordt o.a. in het kader van de herindeling van het luchtruim thans ook gesproken van een zogenaamde 4^e Route over de Heuvelrug, waarover veel te doen is, maar deze zou dan weer het gevolg zijn vanuit de toekomstige ruimtevraag vanuit Defensie¹. Juist ook in die zin moet een bredere effectenbepaling o.i., dat dus ook met het in kaart brengen van alle effecten, dus ook van diegene die dan samenhangen met de gevolgen van de ruimtevragen vanuit Defensie, wel degelijk van groot belang worden geacht (zie overigens wel ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', het schema op pag. 53 en waarbij bijzondere aandacht onder het thema 'Raakvlakken' voor interferentie met (andere) Rijksbelangen en dus programma's worden gevraagd).

Wat betreft die 'Raakvlakken' met andere Rijksbelangen en Programma's zou o.i. dan ook met name rekening moeten worden gehouden met die vanuit het: 'Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)', het: 'Nationaal Programma Mooi Nederland', etc.. In die zin zou

¹ Zie in deze overigens ook de betreffende Fig. 4.10: 'Stationering en corridors onbemande drones voor Cargo', pag. 41, zij het dat ook daarbij o.i. toch onduidelijk is wat dat exact voor de indeling van luchtruim kan betekenen.

het dan wel goed zijn als dat in de 'NRD Plan-MER NPRD' alsnog ook een algeheel overzicht wordt gegeven van die programma's die dan bij de toetsing relevant moeten worden geacht.

Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat verder heeft begrepen focust de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' dan met name op de: '13 behoeften met een bovenregionale afweging', inclusief de daarbij behorende mogelijke alternatieven. Wel dus goed dat daarnaast toch ook zorgvuldig wordt gekeken naar de effecten van alle activiteiten met een bepaalde extra ruimtevraag of milieu-impact in de: 'Plan-MER NPRD' (zie in deze dus ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', de Tabel 4-2: 'Lijst met overige behoeften'). Ook van de uitbreiding van lokale activiteiten zonder bovenregionale afweging kan o.i. immers wel degelijk bepaalde significante effecten uitgaan. Ook al wordt dan gebruik gemaakt van dezelfde locatie, als daarbij van een intensivering van bepaalde activiteiten plaatsvindt, kan ook daarvan wel degelijk op de omgeving significante effecten uitgaan.

Teneinde dan tot de keuze van een: 'Voorkeursalternatief' te komen zou het dus goed zijn als daarbij niet alleen rekening te houden met alle effecten, inclusief dus ook die die dan direct samenhangen met de ruimtevragen vanuit Defensie, maar ook met diverse mogelijke scenario's. Dat men dan bij de uiteindelijk keuzen ook mede ook rekening houdt met de aanbevelingen uit het rapport: 'Elke Regio Telt' wordt uiteraard gewaardeerd.

Tenslotte zou het goed zijn als er in het: 'NPRD' toch ook tegelijkertijd met de aandacht voor een bepaalde ruimtebehoefte er toch bijzondere aandacht zou zijn voor duurzaamheid in het algemeen en ook de diverse kansen die er zijn om waar mogelijk tot een natuurverbetering te komen (vergelijk in deze dus o.a. de: 'Natuurherstelwet EU'). Nu is het bij de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend dat er in het algemeen bij Defensie veel aandacht is voor natuur (zie in deze o.a. het rapport: 'Natuurwaarden op defensieterrainen – De actuele staat van biodiversiteit en natuurbeheer en perspectief richting de toekomst (Min. Defensie, 2023)'), maar door daarmee vanaf het begin rekening te houden kan zo al mogelijk bepaalde negatieve effecten worden voorkomen of zelfs nog op bestaande terreinen tot een versterking van de natuurkwaliteiten worden gekomen.

2. Specifieke aspecten

Hieronder zal nog op aantal meer specifieke aspecten worden ingegaan, zoals de 'thema's en de wijze van beoordeling in het MER', evenals ook nog op mogelijke effecten van bepaalde voornemens voor bepaalde locaties/gebieden.

2.1 Thema's en wijze van beoordeling in het MER

In de: 'NRD Plan-MER NPRD', Hoofdstuk 5: 'Thema's en wijze van beoordelen' wordt dan allereerst ingegaan op de thema's die dan bij de beoordeling relevant worden geacht en dat dan vanuit het perspectief van een 'Brede Welvaart'. Daarbij gaat het dan om hoofdthema's als: 'Gezonde en veilige leefomgeving', 'Bodem en water', 'Natuur landschap en cultureel erfgoed', 'Klimaatadaptatie', 'Ruimtegebruik', 'Mobiliteit', 'Energie en circulariteit', 'Sociaal en economie', 'Defensiespecifiek' én 'Raakvlakken'. Per gegeven hoofdthema en de daarbij dan weer aangegeven thema's wordt daarbij dan aangegeven t.a.v. welke aspecten de impact in kaart wordt gebracht (zie in deze dus de: 'NRD Plan-MER NPRD', het schema op pag. 52-53).

Hoe men dan uiteindelijk evenwel tot een echt integrale beoordeling wil komen blijft o.i. dan toch uiteindelijk niet geheel duidelijk, dat dan bijvoorbeeld op basis systematiek: 'Rad van de Leefomgeving', evenals met per beoordelingsaspect met ook duidelijke milieugrenzen en zo mogelijk ook een bepaalde ambitiekwaliiteit (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Rad voor de leefomgeving', inclusief de zogenaamde 'Lagenbenadering').

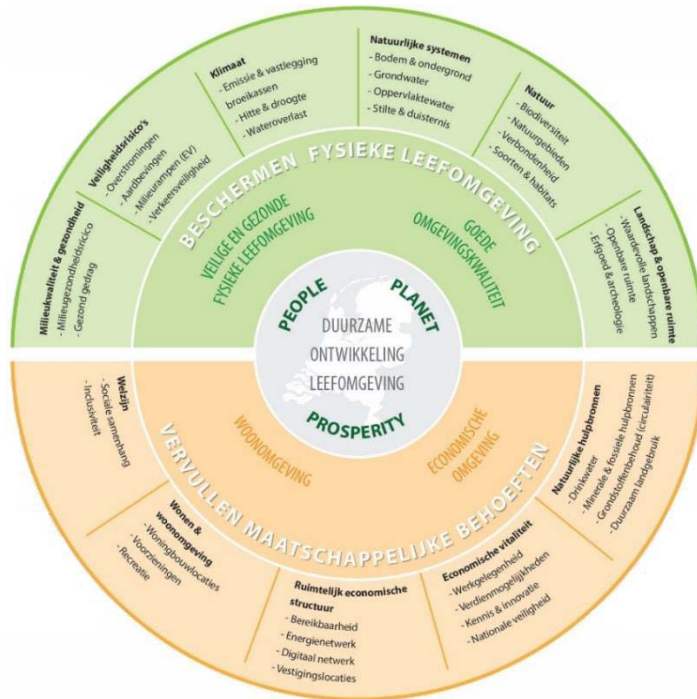

Fig.: Rad voor de Leefomgeving

Meer in het bijzonder zou het o.a. verder goed zijn als m.b.t. de per thema als zodanig aangegeven: 'Beschouwde aspecten' dan wel ook meteen wordt aangegeven wat daarbij dan precies de toetsingscriteria zijn, want nu is dit wel heel globaal aangegeven. Zo worden m.b.t. de toetsing tot bijvoorbeeld het 'NNN' in o.a. de nota: 'Spelregels EHS (LNV, 2007)' een aantal duidelijke beoordelingscriteria aangegeven, evenals bijvoorbeeld ook in de: 'Interim-Verordening Provincie Utrecht 2021', Bijlage 10: 'Wezenlijke kenmerken en waarden', zij het dat de toetsing bij elke provincie weer anders is en m.b.t. toetsing NNN recent door de provincie Utrecht in de: 'Wijziging Omgevingsverordening 2022' weer een aanscherping daarvan heeft plaatsgevonden.

Met betrekking het in kaart brengen van zowel de huidige situatie, de referentiesituatie, als m.b.t. de toekomstige situatie wil men dan voornamelijk van bestaande 'data' uitgaan, maar toch goed voor zover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn deze toch aan te vullen met nadere veldonderzoeken, zeker als het om mogelijke effecten op beschermde en kwetsbare soorten gaat.

Verder goed dat voor alle locaties en specifieke activiteiten zogenaamde: 'Leefomgevingsfoto's' worden gemaakt, dat ook om de 'huidige situatie' en ook de 'referentiesituatie' goed te kunnen duiden op basis van een daarbij gegeven beoordelingsladder (van 'geen aandachtspunt' tot een 'groot aandachtspunt').

Wat betreft het rekening houden met de zogenaamde 'cumulatieve effecten', dat ook i.r.t de keuze van een 'Voorkeursvariant' is daar hiervoor onder het Hoofdstuk 1: 'Algemeen' al op ingegaan.

Tenslotte dus goed dat voor zover aan de orde m.b.t. de (cumulatieve) effecten op de Natura 2000-gebieden een zogenaamde: 'Passende beoordeling' wordt gemaakt.

2.2 Specifieke locaties

Op basis van gegeven behoeften wordt dan duidelijk, dat er met name binnen de provincie Utrecht toch ook een bepaalde behoefte aan uitbreiding is. Daarbij gaat het dan met name ook om het gebied tussen Amersfoort en Zeist en ook het Kromme Rijngebied, althans voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat op basis van de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' en met de daarbij behorende kaarten heeft kunnen nagaan.

2.2.1 Gebied van A(mersfoort) tot Z(eist)

Nu is door defensie recent met name voor het gebied tussen Amersfoort en Zeist de: 'Gebiedssamenwerking A(mersfoort) tot Z(eist)' opgestart, dat teneinde aldaar tot een robuuste indeling van functies te kunnen komen, dat dan inclusief kennelijk ook van bepaalde opgaven vanuit defensie (zie in deze dus met name ook de Kamerbrief Min Defensie over het 'Strategisch Vastgoedplan', d.d. 2 december 2022, met dus o.a. voor ónderzoek naar nieuwe kazernelocatie in het midden van het land', evenals het 'concentreren van logistieke en operationele eenheden in de omgeving van Soesterberg').

Als wij dan de voorliggende: 'NRD Plan-MER NPRD' bezien wordt dus wel op de daarbij relevante kaarten aangegeven dat er tussen Amersfoort en Zeist een cluster van locaties en terreinen aanwezig is (zie in deze dus ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', Kaart 3.1: 'Overzicht kazernes, haven en luchtmachtbasis', pag. 16 én ook Kaart 3.2: 'Overzicht oefengebieden landmacht, luchtmacht en marine, pag. 17), maar wordt er verder aan de betreffende gebiedssamenwerking in de voorliggende 'NRD Plan-MER NPRD' geen enkele aandacht gegeven, terwijl daarvan mogelijk dus wel degelijk een aanzienlijke/grote impact uit kan gaan.

Wel is dan het gebied tussen Amersfoort en Zeist als mogelijk alternatief voor het: 'Oefenen in stedelijk gebied' aangegeven (zie in deze dus ook de: 'NRD Plan-MER NPRD', Fig. 4.6:: 'Oefenen in verstedelijkt gebied', pag. 30), maar ook daarbij is o.a. het ruimtebeslag, etc., vooralsnog onduidelijk.

Nu gaat het hier wel degelijk om zeer waardevolle natuurgebieden en dan niet alleen wat betreft de Leusderheide, maar bijvoorbeeld ook dat van de Vlasakkers, met vele beschermde soorten.

Zo komt o.a. op de Leusderheide een relatief grote populatie van nachtzwaluwen voor (44 paar). Daarnaast moeten de betreffende gebieden van groot belang worden geacht voor de migratie van soorten, waarvoor dan vrij recent in het kader van het: 'Programma Hart van de Heuvelrug' een relatief groot aantal ecoducten zijn aangelegd, zowel over de A-28, de N-237, als over het spoor (zie in deze ook onderstaande Fig: 'Overzicht Programma Hart van de Heuvelrug (uit: 'Natuurscan ecologische verbindingzones Hart van de Heuvelrug (Viridis, 2021)').

Ook maakt het gebied dus ook deel uit van het: 'Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH)', in ieder geval van de beoogde uitbreiding in het kader van de 'Nationale Parken Nieuwe Stijl'.

In die zin zou het dus goed zijn als de effecten van eventuele ontwikkelingen, zoals deze in dit gebied mogelijk zijn voorzien, gewoon integraal bij de toetsing in het kader van de voorliggende: 'Plan-MER NPRD' worden meegenomen, evenals ook bij de keuze van mogelijk alternatieven. Dat uiteraard voor zover er van de betreffende gebiedssamenwerking/gebiedsprogramma een bepaalde (ruimtelijke) impact uitgaat.

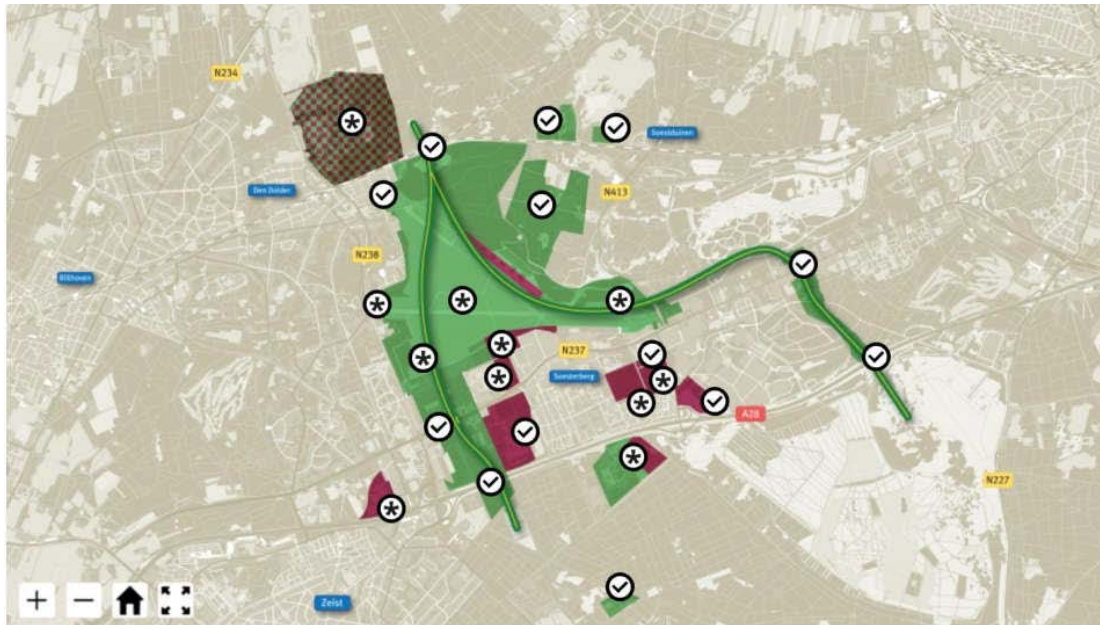

Fig.: 'Overzicht Programma Hart van de Heuvelrug (uit: 'Natuurscan ecologische verbindingzones Hart van de Heuvelrug (Viridis, 2021)')

Verder wordt is in het kader van de: 'Plan-MER Windenergie Provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2023)' dus met name ook Leusderheide als een van de 'meest kansrijke locaties' aangegeven (zie in deze dus ook de: 'Plan-MER Windenergie Provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2023)', 'Kaart meest kansrijke gebieden voor windenergie provincie Utrecht'), ook al is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar op de betreffende locatie gezien de daarmee gepaard gaande effecten op aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie dus geen (enkele) voorstander van. Maar dus goed ook daarmee wel rekening te houden.

Tenslotte is er ook door de zogenaamde Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) van de provincie Utrecht m.b.t. de gegeven ontwikkeling een meer integraal advies uitgebracht (zie in deze ook het rapport: 'Operatie Heuvelrug - Een toekomstbeeld voor het centrale deel van de Utrechtse Heuvelrug (PARK, 2023)'), dus zou het goed zijn bij eventuele verkenning van de eventuele ruimtevraag en ook het bepalen van de effecten ook daarmee rekening te houden.

Meer in het bijzonder wordt dus wat betreft een bepaalde ruimtevraag dus wel ook expliciet in de: 'NRD Plan-MER NPRD' de Vlasakkers aangegeven (zie in deze dus wel ook de Tabel 4.2: Lijst met overigen behoeften' en dan onder locatienr. 18: 'Uitbreiding Raccordement Vlasakkers'), maar ook hier gaat het dus wel degelijk om een in ecologisch opzicht waardevol gebied met dus ook een landschapsecologische functie.

2.2.2 Kromme Rijngebied

Verder viel het op dat (o.a.) het 'Kromme Rijngebied' in Fig. 4.11: 'Laagvlieggebieden helikopters' als mogelijk alternatief is aangeduid. Nu komt aldaar wel een provinciaal: 'Stiltegebied' voor (zie in deze dus o.a. de betreffende Fig. 4.10: 'Stationering en corridors onbemande drones voor Cargo, pag. 41). In die zin dus goed bij de effectenanalyse ook daar bij voorbaat rekening mee te houden.

3 Conclusie

Op zich goed dat er t.b.v. de toekomstige ruimtevraag van Defensie een Plan-MER wordt opgesteld, evenals daarbij ook nadrukkelijk rekening wordt gehouden met het planproces zoals dat voor nieuwe: 'Nota Ruimte' en bijbehorende Plan-MER wordt gevolgd.

Wel zou het o.i. goed zijn aan te geven hoe een en ander dan verder op elkaar wordt afgestemd, zoals bijvoorbeeld m.b.t. de duiding van de effecten op basis van het: 'Rad van de Leefomgeving', evenals ook duidelijk aan te geven met welke nationale Programma's bij het opstellen van de Plan-MER en dus ook de keuze van het 'Voorkeursalternatief' alvast rekening wordt gehouden. In die zin zou het dan ook goed zijn bij de afweging, dus m.b.t. de keuzen van het 'Voorkeursalternatief', niet alleen naar effecten per locatie en activiteit wordt gekeken, maar dus ook naar de cumulatieve effecten van álle activiteiten, dus inclusief van die op de zogenaamde 'Raakvlakken', en dat dan met name ook i.r.t. waar we in de toekomst van Nederland als geheel naar toe willen. Dat dus met een goede afstemming met het proces in kader van de: 'Nota Ruimte' en de uiteindelijke (scenario)keuzen die daarbij worden gemaakt.

Tenslotte wordt dan bijzondere aandacht gevraagd voor de bijzondere waarden van natuur, landschap, cultuurhistorie die binnen de provincie Utrecht op bepaalde locaties aanwezig zijn, zoals die in het gebied van A(mersfoort) tot Z(eist) en ook het Kromme Rijngebied, waarbij niet zij gezegd dat er in andere gebieden van de provincie Utrecht geen bijzondere waarden van natuur, etc., aanwezig zijn. Maar dus goed als bij de uiteindelijk in die zin te maken keuzen nadrukkelijk met die betreffende waarden worden rekening gehouden, evenals natuurlijk ook met die elders in het land en ook daarbuiten.

Hoogachtend,

P. Greeven

B. de Wolf

Afz.: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilthoven